

Metodinė medžiaga

Pagrindinio ugdymo tautinių mažumų gimtųjų kalbų programai įgyvendinti

Skaitymo ir rašymo gebėjimų vertinimo pavyzdžiai lenkų kalbos 8 klasių pamokose

Parengė:

NŠA Ugdymo turinio rengimo skyriaus metodininkė

Danuta Szejnicka

Vilniaus J.I. Kraševskio gimnazijos lenkų kalbos mokytojos:

Renata Slavinskienė ir Joana Szczygłowska

Konsultavo ir siūlymus teikė

Vytauto Didžiojo universiteto lenkų filologijos dėstytoja

Dr. Henrika Sokolovska

2022 m.

Šis diagnostinis testas skirtas patikrinti ir įvertinti 8 klasių mokinių skaitymo, teksto supratimo ir rašymo gebėjimus. Nustatyti mokinių mokymosi pasiekimus ir padarytą pažangą, rinkti grįžtamojo ryšio informaciją, reikalingą ugdymo kokybei nustatyti. Padėti mokiniams įveikti kilusius sunkumus ir pasiekti geresnių rezultatų pagrindinėje mokykloje pagal 2022 m. atnaujintą Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros programą.

Skaitymo ir rašymo gebėjimų diagnostinio vertinimo metodinė medžiaga sudaryta iš dviejų dalių:

- skaitymo užduotis 60 taškų (60 min.)
- rašymo užduotis 40 taškų (120 min.)

TEST

(60 punktów)

Przeczytaj tekst A i wykonaj zadania 1-19.

TEKST A

Dorota Ponińska

Romantyczni

Jan Czeczot poczekał chwilę, aż wszyscy skupią na nim wzrok, i uroczystym głosem oznajmił:

– Oto nasz druh, a mój od dzieciństwa serdeczny przyjaciel, poeta Adam Mickiewicz, przysłał nam z Kowna do omówienia swój nowy wiersz. Pamiętacie jego ostatnio przyslaną *Odeę do młodości* – jak poruszyła nas wszystkich? To teraz posłuchajcie tego! To wiersz niezwykły, jakiego jeszcze nie było w poezji naszej. Nazywa się *Romantyczność*.

I serdeczny przyjaciel Adama Mickiewicza ze szkoły powszechnej w Nowogródku, a obecnie filomata i przewodniczący grona filaretów, wyszedł na środek, rozłożył ćwiartkę papieru i odczytał z niej wiersz:

*Zdaje mi się, że widzę... gdzie?
Przed oczyma duszy mojej.*

*Sluchaj, dziewczeczko!
– Ona nie słucha –
To dzień biały! to miasteczko!
Przy tobie nie ma żywego ducha.
Co tam wkoło siebie chwytasz?
Kogo wołasz, z kim się witasz?
– Ona nie słucha. –*

Zgromadzeni filareci słuchali w ciszy tych prostych strof, które zwyczajnym, codziennym językiem opisywały sceny jak z targu w małym miasteczku – oto młoda dziewczyna, Karusia, wita się i rozmawia z duchem swego zmarłego przed dwoma laty kochanka, którego tylko ona widzi...

*„Mówcie pacierze! – krzyczy prostota –
Tu jego dusza być musi.
Jasio być musi przy swej Karusi,
On ją kochał za żywota!”*

*I ja to słyszę, i ja tak wierzę,
Płaczę i mówię pacierze.
„Słuchaj, dziewczeczko!” – krzyknie śród zgiełku
Starzec, i na lud zawoła:
„Ufajcie memu¹ oku i szkiełku,
Nic tu nie widzę dokoła.*

*Duchy karczemnej tworem gawiedzi,
W głupstwa wywarzone kuźni.
Dziewczyna duby smalone bredzi,
A gmin rozumowi bluźni”.*
*„Dziewczyna czuje, – odpowiadam skromnie –
A gawieź wierzy głęboko;
Czucie i wiara silniej mówi do mnie
Niż mędrca szkiełko i oko.*

*Martwe znasz prawdy, nieznanne dla ludu,
Widzisz świat w proszku, w każdej gwiazd iskierce.
Nie znasz prawd żywych, nie obaczysz cudu!
Miej serce i patrzaj w serce!”*

Zapadła cisza jeszcze głębsza niż po prelekcji Maurycego. Co to było? Zaiste, nikt tak dotąd nie pisał.

Zebrani patrzyli po sobie w zdumieniu i w ciszy. Niepewni, jak skomentować tę kompletnie nową formę. Tak różną od zasad poetyki, których nauczał na uniwersytecie profesor Leon Borowski. Pełną gminnych² wyrażeń, zwyczajną, tak mało uroczystą. Dziwną...

– Otwieram dyskusję! – oznajmił Jan Czeczot.

Ale wciąż trwało pełne niepewności milczenie. Słysząc było tylko skrzypienie drewnianych krzeseł i brzęk szklanek z herbatą odstawianych na spodeczki.

– A ten starzec to czasem nie nasz profesor Śniadecki? – zapytał wreszcie ktoś trwożliwie, bo drwina z byłego rektora, otoczonego powszechnym szacunkiem, zabrzmiała w uszach tych pilnych studentów jak bluźnierstwo.

– No, chyba tak – odpowiedział ktoś inny niepewnie. – To przecież on pisał niedawno o dubach smalonych.

– No i to szkiełko i oko... To musi być profesor Śniadecki!

Patrzyli po sobie niepewni, jak zareagować. Jan Czeczot tylko im się przyglądał i słuchał.

Maurycy był zachwycony. Ten wiersz trafił prosto do jego serca i nazwał to, co jemu samemu tłuło się po głowie, ale nie umiał tego tak dobrze sformułować i wyrazić.

– Słuchajcie! – wykrzyknął. – To jest genialny wiersz! Adam Mickiewicz to geniusz! „Czucie i wiara silniej mówi do mnie niż mędrca szkiełko i oko. Miej serce i patrzaj w serce!” – przecież to jest właśnie istota naszego słowiańskiego ducha! Istota naszej tożsamości!

Patrząc po twarzach kolegów, Maurycy zobaczył, że chyba go nie zrozumieli. Ale nie dbał o to. Czuł, że właśnie zyskał odpowiedź na nurtujące go od dawna pytanie: co jest istotą polskiej – słowiańskiej

¹ Memu - mojemu

² Gminny – ludowy, wiejski

tożsamości? I ten wiersz mu na to odpowiedział: czucie, wiara i serce. A więc to, co naprawdę jest ważne, to wcale nie rozum, nie mędrca szkiełko i oko, nie mikroskopy, teleskopy, lunety, bo patrząc przez nie, nie widać prawd żywych („nic tu nie widzę dokoła!”). Prawdy żywe, te najistotniejsze, można zobaczyć tylko sercem.

Maurycy czuł, że jego nowi przyjaciele zgodziliby się z tym w zupełności. Od tej chwili uznał poetę z Kowna za swoją bratnią duszę. I bardzo był ciekaw jego następnych wierszy.

– Tak, Adam Mickiewicz to geniusz... – powtórzył za nim w zamyśleniu przewodniczący Jan Czczot.

Dorota Ponińska *Romantyczni*, Warszawa 2020

1. Ułóż dwa zdania, podając w każdym po jednym fakcie dotyczącym życiorysu Jana Czczota.

1. _____
2. _____

(2 punkty)

2. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Po odczytaniu przez Jana Czczota ballady Mickiewicza filareci zaczęły bić brawa, rozległy się okrzyki zachwytu, radości.	P	F
Istotą polskiej - słowiańskiej tożsamości, według Maurycego, jest czucie, wiara i serce.	P	F

(2 punkty)

3. Napisz w 1-2 zdaniach, jaka była reakcja Maurycego po odczytaniu ballady? Dlaczego tak zareagował?

(2 punkty)

4. Wpisz do tabeli nazwy środków artystycznych, których przykłady zostały wyróżnione w podanych cytatach z tekstu.

	Cytat	Nazwa środka artystycznego
A	Drwina (...) zabrzmiała w uszach tych pilnych studentów jak bluźnierstwo.	
B	To jest genialny wiersz!	
C	Co to było?	

(3 punkty)

5. Zaznacz poprawną odpowiedź.

Widzenie oczami duszy to jest:

- A wykroczenie poza ramy rozumu
B przewidywanie przyszłości
C widzenie rzeczywistości
D spojrzenie na rzeczywistość zewnętrzną.

(1 punkt)

6. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Przy każdym stwierdzeniu napisz TAK lub NIE

Stwierdzenie		TAK/ NIE
A	Akcja ballady <i>Romantyczność</i> toczy się wieczorem, nad jeziorem.	
B	Tłum ludzi przychylnie reaguje na zachowanie dziewczyny.	
C	Starzec nie wierzy w obecność ukochanego dziewczyny.	
D	Narrator docenia wykształcenie starca i przyznaje mu rację.	

(4 punkty)

7. Zaznacz poprawną odpowiedź, która może być zakończeniem podanego zdania.

Ludzie zgromadzeni na rynku miasteczka zareagowali na los Karusi...

- A obojętnością
- B zdziwieniem
- C przestraszeniem
- D współczuciem

(1 punkt)

8. Wypisz z ballady *Romantyczność* cytaty, które wyrażają myśli zawarte w podanych sformułowaniach.

Sformułowanie	Cytat
A Dziewczyna plecie głupstwa	
B Tłum gapiów całkowicie wierzy	
C Wiercie w moją wiedzę	
D Ludzie nie mają szacunku wobec rozsądku	

(4 punkty)

9. Dobierz do podanych postaci po jednym odpowiednim pojęciu charakteryzującym je.

lekkomyślność, logika, zdrada, powściągliwość, uczuciowość, wiara

Bohater	Pojęcia
A Dziewczyna	
B Starzec	
C Narrator	

(3 punkty)

10. Podaj po jednym cytacie z ballady *Romantyczność*, czym się kieruje starzec, a czym narrator.

A Starzec: _____

B Narrator: _____

(2 punkty)

11. Wyjaśnij, jak rozumiesz wypowiedź *Prawdy żywe, te najistotniejsze, można zobaczyć tylko sercem.*

(2 punkty)

12. Dopasuj fragmenty ballad A. Mickiewicza do podanych ilustracji.

A Tak co wieczora, co ranka,
Gdy sługa stanie w zakątku,
Wraz wypływa Świtezianka,
Żeby dać piersi dzieciątku.

Rybka

B Żywa kobieta (...)
Do brzegu dąży. A gdy jedni z trwogi
Na miejscu stanęli głazem,
Drudzy zwracają ku ucieczce nogi,
Łagodnym rzecze wyrazem:

Świtez

C — „Chłopcze mój piękny, chłopcze mój młody,
Zanuci czule dziewica —
Po co wokoło Świteziu wody
Błądzisz przy świetle księżycy?”

Świtezianka

D Po śnieżystej zamieci, do wsi jedzie mąż trzeci;
Burka pełna, zdobyczy tam wiele;
Lecz nim zdobycz pokazał, stary Budrys już
kazał
Prosić gości na trzecie wesele.

Trzech Budrysów

1

Kazimierz Alchimowicz

2

Antoni Piotrowski

3

4

Antoni Piotrowski

A - _____ B - _____ C - _____ D - _____

(2 punkty)

13. Podaj **po jednym** synonimie do wyróżnionych wyrazów.

A zgromadzeni filareci słuchali - _____

B zapadła cisza - _____

D zyskał odpowiedź na **nurtujące** go pytanie - _____

E zgodziłby się w **zupełności**- _____

(4 punkty)

14. Utwórz przymiotniki od podanych rzeczowników nazw własnych.

A Kowno - _____

B Nowogródek - _____

C Paryż - _____

(3 punkty)

15. Zaznacz poprawną odpowiedź, jaką funkcję składniową pełni wyrażenie z **Kowna** w poniższym zdaniu?

Od tej chwili uznał poetę z Kowna za swoją bratnią duszę.

A Podmiotu

B Okolicznika

C Przydawki

D Dopełnienia

(1 punkt)

16. Dopasuj do podanych frazeologizmów ich znaczenie.

	Frazeologizm		Znaczenie
A	bratnia dusza	1	osoba obca, niespokrewniona z osobą, o której mowa
B	być z kimś za pan brat	2	osoba bliska pod jakimś względem
C	ani brat ani swat	3	pomóc komuś
D	podać bratnią dłoń	4	przyjaźnić się z kimś

A - _____ B - _____ C - _____ D - _____

(2 punkty)

17. Dokończ zdanie. Zaznacz odpowiedź A lub B i jej uzasadnienie spośród 1-3.

Wyrazy *żywot*, *gawieź*, *zaiste* we współczesnej polszczyźnie są ...

A	archaizmami	ponieważ	1	często stosuje się je w języku potocznym.
B	neologizmami		2	powstały dla nazwania nowych przedmiotów.
			3	wyszły już z powszechnego użycia.

(1 punkt)

18. Uzupełnij tabelę, wpisując po jednym wyrazie z podanych zdań do odpowiednich rubryk. Tam, gdzie brakuje przykładu ze zdań, postaw myślnik.

– *A ten starzec to czasem nie nasz profesor Śniadecki? – zapytał wreszcie ktoś trwożliwie, bo drwina z byłego rektora, otoczonego powszechnym szacunkiem, zabrzmiała w uszach tych pilnych studentów jak bluźnierstwo.*

Część mowy	Wyraz w zdaniu	Część mowy	Wyraz w zdaniu
A rzeczownik		F przysłówek	
B czasownik		G przyimek	
C przymiotnik		H spójnik	
D liczebnik		I wykrzyknik	
E zaimek		J partykuła	

(5 punktów)

Suma punktów za zadania 1-18	
------------------------------	--

Przeczytaj Tekst B i wykonaj zadania 20-27.

TEKST B

Promieniści Tomasza Zana

Towarzystwo Filomatów (gr. „miłośników nauki”) powstało na Uniwersytecie Wileńskim 1 października 1817 roku. Członkami założycielami byli studenci dwóch wydziałów – matematyczno-przyrodniczego i literackiego: Tomasz Zan, Adam Mickiewicz, Jan Czeczot, Onufry Pietraszkiewicz, Józef Jeżowski i Franciszek Malewski. Najważniejsze cele, jakie realizowano w ramach działalności Towarzystwa, to: samokształcenie (np. wspólne czytanie i omawianie własnych utworów, także interpretowanie dzieł literackich) oraz doskonalenie własnego charakteru. Z czasem na spotkaniach filomatów zaczęto poruszać tematy społeczne, polityczne i patriotyczne.

Ogniwem scalającym grupę młodych ludzi była szczerza przyjaźń, łączyły ich wspólne idee i zainteresowania. Kandydaci na członków Towarzystwa musieli wykazać się patriotyzmem i odwagą, składali deklaracje o działalności związanej z uświadamianiem i doskonaleniem narodu oraz kształtowaniem postawy obywatelskiej.

Filomaci akcentowali hasła solidaryzmu społecznego, promowali wspólną pracę w celu zbudowania dobrego społeczeństwa. Krytykowali społeczny egoizm, natomiast zwracali uwagę na podtrzymywanie narodowej tradycji i kultury. Wspierali pracę szkół i szkółek. Organizowali obywatelskie kluby, popularyzujące m.in. czytelnictwo na prowincji.

Towarzystwo miało charakter tajny. Jawną działalność prowadziły natomiast inne związki, m.in. **Związek Filaretów** („młodsza gałąź” – Związek Filomatów – była nastawiona bardziej na działalność patriotyczną) i **Związek Promienistych** (czyli Towarzystwo Przyjaciół Pożytecznej Zabawy).

W 1823 roku Nikołajowi Nowosilcowowi – senatorowi rosyjskiemu – udało się doprowadzić do zamknięcia Towarzystwa Filomatów i aresztowania jego członków oraz wywiezienia ich w głąb Rosji.

Na zesłaniu znaleźli się m.in. Tomasz Zan, Adam Mickiewicz, Jan Czeczot, Józef Jeżowski, Franciszek Malewski, Onufry Pietraszkiewicz i Teodor Łoziński.

Źródło: <https://zpe.gov.pl/a/w-panstwie-mlodych---razem-mlodzi-przyjaciele/D3zUEu3n3>

19. Zaznacz **trzy** poprawne odpowiedzi, które mogą być zakończeniem podanego zdania.

Działalność Towarzystwa Filomatów polegała na ...

- A podtrzymywaniu narodowej tradycji
- B pisaniu odczytów naukowych
- C krytykowanie wypowiedzi profesorów
- D wspieraniu pracy szkół i szkółek
- E publiczne wystąpienia na temat sytuacji w kraju
- F organizowaniu obywatelskich klubów

(3 punkty)

20. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Przy każdym stwierdzeniu napisz TAK lub NIE.

Stwierdzenie		TAK/ NIE
A	Filomaci z języka łacińskiego oznacza „miłośnicy nauki”.	
B	Członków Towarzystwa Filomatów łączyła przyjaźń.	
C	Założycielami Towarzystwa Filomatów byli studenci dwóch wydziałów.	
D	Towarzystwo Filomatów miało charakter jawny.	
E	Najważniejszym tematem poruszonym na spotkaniach był patriotyzm.	
F	Na zesłaniu znaleźli się wszyscy założyciele Towarzystwa Filomatów.	

(3 punkty)

21. Podaj **jedną** różnicę pomiędzy Towarzystwem Filomatów a Związkiem Filaretów.

(1 punkt)

22. Uzupełnij zdanie wpisując poprawne twierdzenie oraz właściwe uzasadnienie do twierdzenia.

Tekst B to tekst _____, ponieważ _____.

A	Literacki	ponieważ	1	występują w nim zmyśleni bohaterowie.
			2	zawiera rozbudowaną fabułę.
B	Popularno-naukowy		3	opisuje prawdziwe fakty i zdarzenia.
			4	występuje podmiot liryczny.

(1 punkt)

23. Zaznacz jedną poprawną odpowiedź, która może być zakończeniem podanego zdania

Zestawione w parach słowa *tajne – jawne* oraz *założenie - zamknięcie* są ...

- A antonimami
- B synonimami
- C homonimami
- B neologizmami

(1 punkt)

24. Zapisz słownie liczebnik występujący w zdaniu.

W 1823 roku *Nikołajowi Nowosilcowowi (...)* udało się doprowadzić do zamknięcia *Towarzystwa* i aresztowania jego członków.

(1 punkt)

25. Utwórz przymiotniki złożone od podanych przymiotników i zapisz je poprawnie.

A wydział matematyczny i fizyczny - _____

B niebo bez chmur - _____

C działalność patriotyczna i polityczna - _____

D stosunki między ludźmi - _____

(2 punkty)

26. Podaj po **dwa** wyrazy pokrewne do podanych rzeczowników.

A Szkoła – _____

B Czytelnictwo - _____

(2 punkty)

Suma punktów za zadania 19-26	
-------------------------------	--

Przyjrzyj się Tekstowi C i wykonaj zadanie 27.

TEKST C

Rysunek 1. Projekt plakatu: Patryk Hardziej

27. Dokończ rozpoczętą wypowiedź.

Plakat Teatru Pantomimy jest trafną ilustracją ballady *Romantyczność*, ponieważ

(2 punkty)

Suma punktów za zadanie 1-27	
------------------------------	--

PISEMNA PRACA TWÓRCZA

(40 punktów)

Na jednej ze stron internetowych przeczytałeś dyskusję o tym, czym należy się kierować w życiu – sercem czy rozumem.

Napisz list do przyjaciela, w którym przedstawisz swoje stanowisko i poprzysz je dwoma argumentami. W liście przywołaj przykłady zaczerpnięte z literatury i otaczającej rzeczywistości.

CZYSTOPIS

Suma punktów za test	
Suma punktów za pracę pisemną	
Ogółem	